

Sygn. akt III UK 93/07

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 5 marca 2008 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Herbert Szurgacz (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Zbigniew Myszka

SSA Jolanta Pietrzak

w sprawie z odwołania J. S.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B.
o prawo do emerytury od wcześniejszej daty,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 5 marca 2008 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 18 kwietnia 2007 r.,

oddala skargę kasacyjną.

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. decyzją z dnia 9 marca 2006 r. ustalił J. S. prawo do emerytury w niższym wieku emerytalnym od dnia 1 października 2005 r.

Wnioskodawca wniósł do Sądu Okręgowego - Sądu Ubezpieczeń Społecznych w L. odwołanie od tej decyzji domagając się jej zmiany i ustalenia uprawnień do emerytury od dnia 16 maja 2001 r., tj. od ukończenia 60 roku życia, twierdząc, że obecnie organ rentowy poucza o możliwości zgłoszenia wniosku osoby spełniającej warunki do emerytury.

Wyrokiem z dnia 29 maja 2006 r. Sąd Okręgowy - Sąd Ubezpieczeń Społecznych w L. oddalił odwołanie. Sąd orzekł, że skoro zgodnie z przepisem art. 129 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (ustawa o FUS) świadczenia wypłaca się od dnia powstania prawa do nich, jednakże nie wcześniej niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję urzędu, to żądanie wnioskodawcy wypłaty świadczenia od dnia ukończenia 60 roku życia jest bezpodstawne.

Apelację od wyroku wniósł wnioskodawca zaskarżając wyrok w całości, wnosząc o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie żądania. Wyrokowi zarzucił naruszenie art. 61 ust. 1 Konstytucji przez uznanie, że ZUS nie powiadomił go o nabyciu emerytury z dniem 16 maja 2001 r.

Sąd Apelacyjny, wyrokiem z dnia 18 kwietnia 2007 r. uznał, że apelacja nie jest zasadna i nie zasługuje na uwzględnienie.

W uzasadnieniu stwierdził, że przepis art. 61 ust. 1 Konstytucji nie znajduje zastosowania w sprawie, a żądanie do ustalenia prawa do emerytury od dnia 16 maja 2001 r., tj. od ukończenia 60 roku życia nie ma uzasadnienia w powoływanych przepisach. Sąd II instancji uznał, że ustalenia dokonane przez Sąd I instancji są prawidłowe, stan faktyczny został oceniony poprawnie, a wyrok wydany w oparciu o stosowny przepis ustawy.

Wyrok ten został przez J. S. zaskarżony skargą kasacyjną w całości. Skarżący zarzucił wyrokowi naruszenie prawa materialnego, w tym art. 61 Konstytucji i art. 29 ust. 1 ustawy o FUS, polegające na przyjęciu, że przepisy te nie odnoszą się do kwestii obowiązku organów rentowych do informowania obywateli o ich uprawnieniach i zasadach przyznawania świadczeń emerytalnych. Uzasadniając wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania skarżący wskazał na potrzebę wykładni przepisu art. 129 ust. 1 ustawy o FUS w związku z art. 61 Konstytucji. Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i

przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach Sądowi Apelacyjnemu.

W uzasadnieniu skargi podniesiono, że w ustroju demokratycznym obywatel, który z mocy prawa nabył określone uprawnienie – w tym przypadku prawo do emerytury w niższym wieku emerytalnym, winien być o tym informowany przez ZUS z datą nabycia tego uprawnienia. Brak takiej informacji pozbawił skarżącego prawa od przejścia na emeryturę z dniem 16 maja 2001 r. co ma konkretne przełożenie na wysokość pobieranego świadczenia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z przepisem art. 61 ust. 1 Konstytucji RP obywatel ma prawo do uzyskiwania informacji o działalności organów władzy publicznej oraz osób pełniących funkcje publiczne. Prawo to obejmuje również uzyskiwanie informacji o działalności organów samorządu gospodarczego i zawodowego, a także innych osób oraz jednostek organizacyjnych w zakresie, w jakim wykonują one zadania władzy publicznej i gospodarują mieniem komunalnym lub majątkiem Skarbu Państwa. Nie ulega wątpliwości, że prawo to obejmuje również uzyskiwanie informacji o działalności instytucji zabezpieczenia społecznego, do jakich należy Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Treść konstytucyjnego prawa do informacji została skonkretyzowana w ust. 2 tego przepisu, zgodnie z którym prawo do uzyskiwania informacji obejmuje dostęp do dokumentów oraz wstęp na posiedzenia kolegialnych organów władzy publicznej pochodzących z powszechnych wyborów, z możliwością rejestracji dźwięku lub obrazu.

Z przytoczonych przepisów wynika jasno, że przez prawo obywatela do uzyskiwania informacji rozumieć należy możliwość zwrócenia się do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z żądaniem udzielenia informacji i obowiązek ZUS jej udzielenia. Dotyczy to jednak sfery działalności tej instytucji. Przepis art. 61 został zamieszczony w grupie przepisów „wolności i prawa polityczne” i realizuje zasadę udziału obywateli w życiu publicznym i sprawowaniu społecznej kontroli. Nie można natomiast rozumieć prawa do informacji przewidzianego w art. 61 Konstytucji jako obowiązku udzielania przez wszelkie organy władzy publicznej i inne wskazane w

tym przepisie podmioty o ich prawach (obowiązках) wszelkiej informacji wszystkim potencjalnie zainteresowanym z urzędu. Byłoby to nie tylko organizacyjnie i finansowo nadmiernym obciążeniem podmiotów, których działanie winno cechować racjonalne gospodarowanie środkami publicznymi, ale także sprzeczne z zasadą pomocniczości sformułowaną w preambule Konstytucji.

Uprawnienia wynikające z systemu zabezpieczenia społecznego, w tym prawo do emerytury, także wcześniejszej, są wyczerpująco uregulowane w przepisach powszechnie obowiązującego prawa. Jedną z zasad demokratycznego państwa prawnego jest wymóg jawności prawa, rozumiany w ten sposób, że akty prawne obowiązują dopiero po ich ogłoszeniu w stosownym dzienniku promulgacyjnym i upływie *vacatio legis*, tak, aby zainteresowane podmioty miały możliwość i czas na zapoznanie się z obowiązującym stanem prawnym. Dotyczy to zarówno obowiązków nakładanych na rozmaite podmioty, jak i przysługujących im uprawnień. W związku z zasadą jawności prawa obowiązuje również zasada „nieznajomość prawa szkodzi”, podkreślająca, że osoby uczestniczące w obrocie prawnym powinny wykazać się aktywnością w ustalaniu swojej sytuacji prawnej (między innymi poprzez wsparcie fachowych doradców oraz zwracanie się z pytaniami do podmiotów określonych w art. 61 Konstytucji). W odniesieniu do ubezpieczonego jest to tym bardziej uzasadnione, że art. 29 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych statuuje jedynie możliwość przejścia na wcześniejszą emeryturę, pozostawiając w tej mierze decyzję samym zainteresowanym.

W takiej sytuacji wyprowadzanie z art. 61 Konstytucji obowiązku nałożonego na ZUS informowania wszystkich potencjalnie zainteresowanych o możliwości złożenia wniosku o konkretne świadczenie ubezpieczeniowe, w tym wypadku o wcześniejszą emeryturę, nie ma uzasadnienia.

Skoro skarga kasacyjna nie zawiera usprawiedliwionych podstaw, na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. należało orzec o jej oddaleniu.